

נוהל דיווח על אירוע חריג במכינה קדם צבאית

1. כללי

במסגרת העברת תחום המכינות הקדם צבאיות השנתיות למשרד ההתיישבות הציב לעצמו המשרד מטרה להבטיח תנאים נאותים לבריאות הפיזית והנפשית של חניכי המכינות ולשמור על בטיחות החניכים במסגרת פעילות המכינות. בהתאם לכך, מחיל המשרד על המכינות הוראות ונהלים הממוקדים בביטחון הפיזי והנפשי של החניכים, במטרה לאפשר פעילות תקינה ורצויה של המכינות במקביל לשמירה על עצמאותן וייחודן.

כחלק מכך, המשרד שואף להטמיע את תפיסת הבטיחות כחלק אינטגרלי בתרבות הנהוגה במכינות הקדם צבאיות. המשרד רואה בחינוך לבטיחות כתרבות מרכיב יסודי לצורך שמירה על חיי אדם, לצד היות המכינה בסיס למנהיגות צבאית וחברתית יציבה ואחראית.

2. מטרת הנוהל

- א. להבטיח כי במכינות הקדם צבאיות מתקיימת תרבות של בטיחות, דיווח, קיום תחקירים לאירועים חריגים והפקת לקחים מהם - כחלק מהפעילות השוטפת.
- ב. להטמיע אצל צוותי וחניכי המכינות את הליכי הבטיחות הנדרשים והתיאומים ההכרחיים לצורך קיום כלל פעילויות המכינה, בהתאם לנדרש בתקנות וחוזרי המנכ"ל המחייבים.
- ג. להגדיר מהו "אירוע חריג" ואת סדר הפעולות הנדרש עם התרחשות אירוע שכזה – החל מדיווח מידי ועד קיום תחקיר והפקת לקחים.
- ד. להגדיר את מודל התחקיר הנדרש באירועים חריגים במכינות הקדם צבאיות.

3. הגדרות

- א. "אירוע חריג" – כהגדרתו בסעיף 4 לנוהל זה ;
- ב. "המשרד" – משרד ההתיישבות ;
- ג. "הממונה" – מנהל אגף מכינות במשרד או מי מטעמו ;
- ד. "הוועדה המייעצת" – הוועדה שמונתה לפי תקנה 2 לתקנות ;
- ה. "מכינה קדם-צבאית" – מכינה קדם צבאית שהוכרה בהתאם לתקנות, לרבות שלוחה שלה ;
- ו. "התקנות" - תקנות המכינות הקדם-צבאיות (הכרה במכינה קדם-צבאית), תש"ע-2009.

4. הגדרת "אירוע חריג"

כל אירוע שבו התקיימה פגיעה או התקיים חשש לפגיעה בבריאות האישית, בשלמות הגוף או הרווחה הנפשית או המוגנות המינית של חניכי המכינה, כולל אירועי פגיעה ממשית וגם אירועי "כמעט ונפגע", לרבות (אך לא רק), בין שאירע בשטח המכינה ובין שאירע במסגרת פעילות חוץ של המכינה או בדרך אליה:

- א. אירוע בו נפגע בפועל חניך מכינה בגופו – חבלה, שבר, נקע, כוויה או כל פגיעה המצריכה טיפול רפואי ברמה כלשהי. כולל (אך לא רק): חניך מעד במהלך פעילות חוץ ונקע את הקרסול, חניך נפל מסולם ונחבל במסגרת עבודת חניכים או התנדבות במסגרת חיצונית, חניך שנכווה במהלך עבודה במטבח במכינה, נפגע עקב פגם במבנה או ציוד במכינה, נפצע במהלך תאונת דרכים שהתרחשה במסגרת המכינה, טבע במקור מים במסגרת פעילות המכינה.
- ב. אירוע בו עמד חניך מכינה בפני פגיעה או יכול היה להיפגע אך לא נפגע בפועל – פעולה, פעילות, או גורם כלשהו שיכול היה לפגוע בחניך או לסכן אותו באופן ממש, אולם הסיכון לא התממש בפועל. כולל (אך לא רק): תקלה בתשתית החשמל במבנה המכינה אשר יכלה להוביל לשריפה או פגיעה בחיי אדם, תאונה קלה או כמעט תאונה של אוטובוס ההסעות של המכינה, חניך שכמעט הותקף ע"י בע"ח במכינה או במהלך פעילות מחוץ לה, חניך שנסחף במקור מים או כמעט וטבע, קריסת מבנה (או חלקו), תקלה בציוד המהווה סיכון בטיחותי, מכינה שיצאה לטיול ונגמרו לה מי השתייה או ללא אבטחה או שחסר לה ציוד רפואי הכרחי.
- ג. אירוע בו נפגע חניך פיזית או נפשית עקב פגיעה מינית, הטרדה או התעללות בין חניכים, אנשי סגל או כל גורם בסביבת המכינה במסגרת המכינה או בשעות הפנאי. כולל (אך לא רק): מקרה אונס או הטרדה מינית בין חניכים, מקרה של ניצול מיני בין איש סגל במכינה של חניך בה, הטרדה, איום או ניצול של חניך על ידי כל בעל תפקיד במסגרת המכינה או שהתרחשה במתקני המכינה, סחיטה של חניך באמצעים שונים.

5. נוהל דיווח על אירוע חריג

- א. ראש מכינה או אחראי פעילויות חוץ במכינה ידווח בטופס אלקטרוני לדיווח אירוע חריג המופיע באתר המשרד, לאגף המכינות במשרד ההתיישבות על כל אירוע חריג תוך 12 שעות ממועד התרחשות האירוע. באירוע בו נדרש טיפול רפואי דחוף, פינוי לבי"ח או מעורבות דחופה של גופי אכיפה, ידווח ראש המכינה באופן טלפוני לממונה או לרכז המכינות במשרד באופן מיידי, עם התרחשות האירוע.
- ב. טופס הדיווח על אירוע חריג מצורף כנספח א' לנוהל זה.

6. ביצוע תחקיר

- א. בכפוף להנחיית הממונה, אירוע חריג יחויב בעריכת תחקיר אירוע מלא שיבוצע על ידי ראש המכינה (באמצעות טופס התחקיר באתר המשרד), לא יאוחר משבועיים ממועד התרחשות האירוע. עותק מהתחקיר יישלח לממונה בסמוך לסיום עריכתו.
- ב. תחקיר הינו הליך שיטתי לבירור הנסיבות ופרטי ההתרחשות של אירוע חריג, תוך מיצוי מירב המידע והנתונים, במטרה לייצר תשתית ראויה ומהימנה ללמידה, להסקת מסקנות והפקת לקחים.
- ג. התחקיר הוא השלב הראשון בתהליך הפקת הלקחים המסתיים ביישום והטמעתם. לתחקיר יש שתי מטרות מרכזיות – ללמוד מה היו הגורמים להתרחשות האירוע החריג ולהשתפר – מה ניתן לבצע באופן טוב יותר במטרה למנוע הישנות אירועים חריגים מסוגו.
- ד. תהליך התחקור והלמידה מורכב בשלב הראשון מאיסוף ממצאי האירוע, במטרה להבין מה קרה ואיך קרה. איסוף הממצאים יכול להסתמכות על מגוון שיטות כדוגמת תשאול מעורבים, קריאת מסמכים וסיורים בשטח האירוע.
- ה. התחקיר ייתן מענה ל-3 שאלות מרכזיות:
 1. מה קרה – שחזור מובנה של רצף ההתרחשויות שהובילו לאירוע החריג;
 2. איך קרה – התהליכים והפעולות שיצרו את התנאים והנסיבות לאירוע החריג;
 3. למה קרה – סיבות השורש שאפשרו את האירוע החריג.
- ו. לאחר הבנת רצף האירועים והנסיבות שהובילו לאירוע החריג, יגובשו מסקנות, לקחים והמלצות לשיפורים נדרשים להמשך, במטרה למנוע התרחשות של אירועים דומים.
 - ז. ראש המכינה יבצע בקרה על היישום והטמעת המלצות התחקיר במכינה.
 - ח. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, לאחר קבלת עותק מהתחקיר, הממונה יקיים דיון בתחקיר האירוע ובממצאיו. הממונה יסקור את הממצאים, יגבש את התייחסותו ללקחים והצעדים להמשך שהוצגו ע"י המכינה ובמידת הצורך, יגבש המלצות לפעולה למול המכינה.
 - ט. במקרה שהממונה ימצא לנכון, הוא יהיה רשאי לכנס את הוועדה המייעצת לדיון בתחקיר ולגיבוש המלצות על אמצעים שונים לטיפול במכינה (כדוגמת קיום ביקורת במכינה, הקפאת סמל מוסד, הגבלת פעילות וכיו"ב).
 - י. אגף המכינות במשרד יבצע תהליכי בקרה על יישום המלצות התחקירים ויפרסם תחקירי דגל לצורך למידה והטמעת הלקחים במכינות השונות.
 - יא. טופס התחקיר על אירוע חריג מצורף כנספח ב' לנוהל זה.

7. תחקירים עצמאיים

- א. מתוך רצון לקדם חינוך לבטיחות כתרבות, המשרד מעודד קיום תחקיר פנימיים גם במקרים שאינם מהווים אירוע חריג על פי המוגדר בנוהל זה.